

הכא נמי, "תקח לך", ולא לכלבים. וביצי עוף טמא הרי אינן ראויין לו אלא רק לכלביו.

והיכא איתמר דרב כהנא?

אהא דתניא: אם היתה האם טרפה, חייב בשילוח. (8) אבל אם האפרוחים טרפות, פטור משילוח.

מנא הני מילי?

אמר רב כהנא: דאמר קרא "תקח לך", ולא לכלבין. ואפרוחי טריפה אינם ראויים אלא לכלביו.

מקשה הגמרא: ולחקיש אם טרפה לאפרוחים, ונלמד כך: מה אפרוחים טרפות

פטור משילוח, אף אם טרפה נמי יהא פטור מלשלח?

מתרצת הגמרא: אם כן, שנלמד מכאן לפטור קמ-ב אם טרפה משילוח, "צפור" למעוטי עוף טמא, למה לי? הרי גם עוף טמא ניתן ללמוד באופן זה: "תקח לך" — ולא לכלבין. כי גם טמא ראוי רק לכלבים? אלא על כרחך שלא לומדים דיני אם מאפרוחין.

מקשה הגמרא: והתניא, אם אפרוחין טרפה, חייב בשילוח. וסלקא דעתא, שכוונת הברייתא לומר: "אמן של אפרוחים שהן טריפה, חייבת בשילוח". ומוכח שלא דורשים "תקח לך", ולא לכלבין?!

אמר אביי, הכי קאמר התנא בברייתא:

ולעיל [קלט. הערה 1] ביארנו שמצוות ובערת הרע היתה דוחה את מצוות ציפורי מצורע, לרש"י משום שמצוות המצורע על הגברא ולא בגוף הצפורים. ולריטב"א משום שקדם חיוב המיתה למצוה. ע"ש.

8. במרחשת [ח"ב י"ב] הקשה הרי ביצים של עוף טריפה דינם כטריפה מה"ת, [י"ד פו ו] ואם כן יפטר משילוח האם משום דדרשינן תקח לך ולא לכלבים. וראה גם במנחת חנוך [סוף אות יח] שאם רובצת על ביצי טריפה פטור משילוח. ובפשטות צריך להעמיד באופן שנטרפה אחר הטלת הביצים. ובאור שמח [שחיטה יג כ] הוכיח דין זה מתוספתא. ועיין בהערה 8 למשנה בעמוד ב'.

אמנם יש לומר שאפילו ביצי טריפה יכול להניחם ולגדל מהן אפרוחים, וראה רמ"א ט"ז ש"ך [בסי' פו] שדנו אם יש באפרוח איסור משום חשש תקלה שיבא לאכול הביצים. ויש לדון אם נחשב "בידו" שהיא בעיא דלא

איפשטא בסמוך, או שאין צורך לסברת "בידו" אלא כשצריך לעשות מעשה, ולא כשהם כשרים מאליהם. וראה ר"ן ובברכי יוסף [על גליון השו"ע סעיף ז'] לגבי ביצים שיש בהן אפרוח שהן אסורים, ואם יכול להניחם תחת עוף אחר חייב בשילוח.

וראה בחתם סופר בסוגיין, שהקשה כי לכאורה ממצות שילוח הקן מוכח שהולכים אחר הרוב שאין הביצים טריפות, ולמה לא הוכיחה כך הגמרא לעיל יא. ולהנ"ל מיושב. וראה בחידושי הגר"ש סלנט שפלפל בקושיא זו. והאחרונים דנו למה לא תפטר טריפה משילוח משום שלא אמרה תורה שלח לתקלה, ובחידושי רבינו מאיר שמחה כתב שלא נפטרת אלא אם השילוח גורם לתקלה, מה שאין כן בטריפה שהתקלה לא נגרמה מהשילוח, וגם לולי מצוות שילוח לא היה צריך להורגה או לשרפה או לתתה להקדש. [ועוד כתב שמדובר בטריפה ניכרת].

אפרוח שאמן טרפה, חייב בשילוח.

בעי רב הושעיא: הושיט ידו לקן, ושחט מיעוט סימנים של אפרוחים, מהו? (1)

ומסקינן: תיקו.

בעי רבי ירמיה: היתה מטלית בין האם לאפרוחים, מהו שתחזין ויפטר, והרי נאמר "רובצת על האפרוחים", ומשמע, בלא חציצה? (2)

מי אמרינן, כיון דאילו שביק להו הכי, שחתוכין מקצת סימנין שלהם, מטרפי [נעשין טרפה], יהא פטור, משום דבעינן "לך", ולא לכלבדך.

ליטול את הבנים עד שנטרפו או עד שמתו פטור מלשלת. ומשמע שגם טריפה לאחר נטילתה פוטרת משילוח.

וראה בחזון יחזקאל שנקט כי כוונת התוספתא שנטלה בהיתר כדי לשלחה, ויצאה מידו, והיה מותר לו לקחת את האפרוחים, ובאופן זה אם נעשו טריפה וחזרה האם עליהם לא חל דין שילוח מחדש.

2. הרמב"ם [בהי"ג] כתב היתה מטלית או כנפים חוצצות בין כנפיה ובין הקן הרי זה משלח ואם לא שילח אינו לוקה, היו שני סדרי ביצים או שהיתה רובצת על ביצים מזורות וכו' הרי זה לא יקח ואם לקח ישלח ואם לא שילח אינו לוקה.

וביאר הלחם משנה שהרמב"ם חלקן לשתי הלכות ושינה לשונו משום שדקדק בסוגין שבמטלית וכנפים דנה הגמרא "מהו שיחוצו", ובשאר הספיקות לא הזכירה חציצה, והטעם לכך, כי אם מטלית וכנפים חוצצין לגמרי, הרי יכול ליטול הן את האם והן את הבנים, כאילו היו בשני מקומות נפרדים, אך בשאר הספיקות ודאי אסור ליטול את האם והבנים, והנידון הוא רק ליטול את הבנים ואחר כך לשלח האם.

והב"ח כתב שבמטלית וכנפים פשיטא שמותר ליקח האם, כי נוטלה מעל חציצה, והנידון הוא אחר שלקחן והם בידו עם האם, אם

1. רש"י פירש ששחט מיעוט סימנים של אפרוחים, והנידון אם חייב בשילוח כיון שבידו לגמור שחיטתן ויהיו מותרין, או שהוא פטור משילוח כיון שעתה הם טריפה ויכול ליטול את האם מעליהם, ואחר כך אם ירצה יגמור שחיטתן. וכן מורה לשון השו"ע [סעיף י'].

אבל הטור גרס בדברי הרמב"ם [הי"ב] ששחט מקצת סימני האם, וכן הבין הר"ן, מה החילוק בין דין זה לדין אם טריפה שחייב בשילוח, ובשלחן גבוה תירץ שטריפה יכולה לפרוח, אך אם שחט מקצת סימניה אינה יכולה לפרוח כי הדם שותת ותמות מהרה. אולם בעצם לשון הרמב"ם נקט שמדובר באפרוחים ולא באם. וראה בב"ח שנקט שהספק בין בשחט סימני האם ובין בשחט סימני האפרוחים. והמשנה למלך נקט שמדובר רק באפרוחים.

ובמנחת חנוך [אות ה'] דן אם נחשבת נבילה מחיים ולכן לא שייך בה שילוח, ומאידך דן על האם ועל האפרוחים כששחט כל הסימנים אם יתחייבו בשילוח משום שמפרכסת דינה כחיה עי"ש.

ובלשון הרמב"ם יש לדקדק שכתב שחט מקצת הסימנים "קודם שיקחנה" חייב לשלח, ומשמע שאילו שחטן אחר שלקחה חייב לשלח כי כבר התחייב בעת שלקחה, ולא איכפת לן בטריפה שנעשית אחר כך. ולכאורה תמוה שהרי בתוספתא [י ב] שנינו לקח את האם ולא הספיק

כנפים, נוצות תלושות, (3) מהו שיחוצו?

ביצים מוזרות שאין יוצאין מהן אפרוחים, מהו שיחצצו?

שני סדרי ביצים בנות קיימא שהיו מונחות בקן זו על גב זו, ורוצה ליטול הסדר התחתון(4), מהו שיחוך הסדר העליון, ויפטר? (5)

אם תמצי לומר שביצים מוזרות חוצצות,

היה זכר [שאם הוא עצמו רובץ על הביצים

מתחייב בשילוח כי שניהם לפניו, או שכבר נפטר משילוח בלקיחת האם, ואילו בשאר הספיקות הנידון הוא אם מותר לקחת את האם מעל הבנים או לא. וראה עוד להלן.

וכאן אינו נוטל הבנים מתחתיה מפני החציצה, והנידון רק על האם. והקשו עליו שחייב לשלח אפילו אינו נוטל הבנים, וכמבואר לעיל בהערה על המשנה בשם חוות יאיר.

3. רש"י כתב שכנפים היינו "נוצה תלושה", והרמב"ם כתב "כנפים חוצצות בין כנפיה ובין הקן, וכתב הגר"א [סקי"ד] שלפיכך נקט בשו"ע "כתפי נוצה מעוף אחר" אך הב"ח כתב שנקט "מעוף אחר" להורות שהספק רק בנוצה תלושה, כי כנפי האם עצמה ודאי אינם חוצצות.

וראה בדבר אברהם ח"ב ח' אות יד שתמה איך מועילה מחשבתו לעשות את העליונים כחציצה וכאילו אינם ביצים, ולכן כתב שכוונת רש"י שאין עובר על נטילת האם אלא אם נוטלה יחד עם הבנים, כדעת החכם צבי בסימן פ"ג. וראה להלן קמא. הערה 5.

4. רש"י פירש שהבעיא באם תמצי לומר שביצים מוזרות חוצצים, עדין תיבעי בביצים שראויות לשילוח אם התכוון ליטול התחתונים מי הוו אמצעים חציצה ופטור מלשלח או לא. ולפירושו על האם אין ספק, שודאי אסור ליטלה מפני שהיא רובצת על העליונים, וכן משמע מדברי תוס' [בר"ה שני] וכן דקדק הלחם משנה מדברי הרמב"ם שבאופן זה נקט שהספק הוא אם לקח אם חייב לשלח, והיינו על לקיחת הבנים, אבל האם חייבת שילוח מצד העליונים, ע"ש.

ולכן פירשו שמדובר באופן שהיו העליונים ביצי עוף טמא או ממין אחר והנידון אם חוצצים כמטלית וכנפים ופוטרים לגמרי משילוח הקן, ויכול ליטול את האם ואת הבנים. והרשב"א כתב שמדובר באופן ששלח ידו והניח ביצים שלו על ביצי האם כדי לחצוץ בינה לביצה, ודינם כמטלית, ולכאורה תמוה לפי זה למה הוצרכו לומר לקמן [קמא א] שעשה דוחה ל"ת בצפרי מצורע, והרי יכול לעשות חציצה ויפטר משילוח.

והראשונים הקשו על ביאור זה שהרי בכל הספיקות משמע שהנידון בין על האם ובין על הבנים, ואילו באופן שרובצת על ביצים שחייבות בשילוח ודאי אסור ליטלה.

[ובעצם דין החציצה בביצים עליונות לתחתונות, יעוין בקהילות יעקב קידושין ל"ג שבירר אם הנידון משום מין במינו].

[כך ביאר החזו"א י"ד קע"ה קושיתם, וכביאור הש"ך בדברי רש"י, שהנידון רק על דין הבנים אך בפשטות הבנתם ברש"י היא שחייב שילוח הוא רק כשרוצה ליטול הבנים,

5. הרמב"ם [היי"ד] הוסיף נידון שלא הוזכר בגמרא: "או שהיתה אם על גבי אם" וביאר היש"ש שמדובר באופן שהאם של הביצים היא העליונה, וכתב בבאר הגולה שלמד ספק זה מדין שני סדרי ביצים, וביאר הר"ן, כיון שמצנינו ספק בב' סדרי ביצים אף שיש בשניהם חובת שילוח, לפיכך מספקא לן גם באם על אם אף

— פטור משילוח] על גבי ביצים, ונקבה על גבי זכר, מהו שיחויץ הזכר, ויפטור משילוח?

ומסקינן: תיקו.

בעי רבי זירא: היתה יונה רובצת על ביצי תסיל, שהוא עוף טהור הדומה ליונה, מהו?

וכן, יש לדון באופן שהיתה תסיל רובצת על ביצי יונה, מהו?

אמר אבוי, תא שמע: עוף טמא הרובץ על ביצי עוף טהור, וטהור הרובץ על ביצי עוף טמא, פטור משילוח.

הא טהור וטהור, שרובץ עוף טהור על ביצי עוף טהור אחר, חייב!

דוחה הגמרא: דלמא בקורא נקבה דווקא, כיון שדרכה לרבוץ על ביצי אחרים, חייב לשלחה. אבל יונה ותסיל, שאין דרכן לרבוץ על ביצי אחרים, אם רבצו, בטלה דעתן, ופטור.

שנינו במשנתנו: קורא זכר, רבי אליעזר מחייב, וחכמים פוטרין.

אמר רבי אבהו: מאי טעמא דרבי אליעזר? אתיא בגזירה שוה "דגירה דגירה".

כתיב הכא בקורא "קורא דגר ולא ילד", וכתיב התם בצפור נקבה סתם הדוגרת על מינה, "ובקעה ודגרה בצלח". ולמדנו, כשם שבצפור נקבה נחשבת דגירה גמורה, כך גם בקורא, נחשבת דגירה גמורה וחייב.

אמר רבי אלעזר: מחלוקת בקורא זכר, אבל בקורא נקבה הרובצת על ביצי עוף אחר, דברי הכל חייב. כי היא בכלל הכתוב "והאם רובצת", הואיל ודרכה בכך.

מקשה הגמרא: פשיטא! הא קורא זכר תנן?!

מתרצת הגמרא: מהו דתימא, באמת רבנן אפילו בקורא נקבה פטרי. והא דקתני זכר, להודיעך כחו דרבי אליעזר, שמחייב אפילו בזכר, קמשמע לן שבקורא נקבה לכולי עלמא חייב (6).

ואמר רבי אלעזר: מחלוקת בקורא זכר, אבל בזכר דעלמא של שאר מיני עופות, דברי הכל פטור. כי "האם רובצת" כתיב, ולא זכר רובץ.

משום שהם בני חיובא, [והיינו להפך מסברת הר"ן שנקט כי לאו בר חיובא חוצץ יותר], אך דקדק מלשון הרמב"ם שהקדים דין שני סדרי ביצים לביצים מוזרות, ומסתמא גרס כן בגמרא, ואם כן לא שייך לפרש שהספק באם תמצי לומר.

6. הרמב"ם [היא] כתב היתה רובצת על ביצים שאינן מינה והן טהורין הרי זה משלח, ואם לא שלח אינו לוקה. וביאר הקרית ספר דהיינו ספיקו של רבי זירא אם הרובצת על ביצים

שעל שתיהן יש חובת שילוח. ונקטה הגמרא את הספק בזכר, לומר שאפילו באופן זה יש לדון ולחייב בשילוח, וראה בסמוך אם יש דין אם על אפרוחים שאינן מינה, ואם אין בהם דין אם צריך להעמיד את הספק רק כשהתחונה רובצת על מינה ואינה כזכר.

וממה שפסק הרמב"ם ששני סדרי ביצים דינו ספק ואינו לוקה, הוכיח בדברי חמודות [אות ד'] שאינו מבאר כרש"י שהנידון באם תמצי לומר שביצים מוזרות חוצצות, אלא אף אם אין חוצצות יתכן ששני סדרי ביצים חוצצין יותר

מקשה הגמרא: פשיטא! הא קורא זכר דווקא תנן?⁷

מתנתין:

היתה האם מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בקן, חייב לשלח. אבל אם אין כנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח.

אין שם בקן אלא אפרוח אחד או ביצה אחת, חייב לשלח. שנאמר "קן". ודרשו קן, מכל מקום, ואפילו יש בו רק אחד.

היו שם אפרוחים מפריחים, דהיינו, גדולים שיודעים כבר לפרוח, או ביצים מוזרות שאין אפרוח בוקע מהן, פטור מלשלח⁽⁸⁾.

מתרצת הגמרא: מהו דתימא, רבי אליעזר, אפילו זכר דעלמא מחייב. והאי דקתני קורא זכר, להודיעך כהן דרבנן, שפטרו משילוח אפילו בקורא, אף על פי שדרכו בכך.

קא משמע לן שרבי אליעזר מודה בזכר דעלמא.

תניא נמי הכי: זכר דעלמא פטור. קורא זכר, רבי אליעזר מחייב, וחכמים פוטרין⁽⁷⁾.

ולכן ביאר בדבריו שהלשונות חלוקין אם לרבנן בקורא נקיבה חייב בשילוח או לא. והיינו שלישנא קמא נקט קורא זכר כי רק זכר פטור לרבנן, ולרבי אלעזר אפילו נקיבה מחייב, ואילו ללישנא בתרא "קורא זכר" נאמר רק לרבי אלעזר, אבל לרבנן גם נקיבה פטור. ודחה ביאור זה עיי"ש שנחלק על הרי"ף, וראה יש"ש.

ובבית יוסף כתב שהרי"ף דקדק מראית הגמרא "תניא נמי הכי זכר בעלמא פטור" וכו', שמחלוקתם דוקא בזכר, אך בנקיבה בין של קורא ובין בשאר מינים אפילו כשרובצת על מין אחר חייב בשילוח. וזוהו נחלקו הלשונות, דללישנא קמא לרבנן רק בקורא נקיבה חייב ולא בשאר מינים ואילו ללישנא בתרא גם בשאר מינים בנקיבה חייב. [ולכן השמיט הרי"ף גם את הספק ביונה על ביצי תסיל, כי נקיבה חייבת גם בשאינו מינו].

ונמצא שדעת הרי"ף שאפילו קורא נקיבה אינו חייב בשילוח, וכן נקט הכסף משנה בדעת הרמב"ם, אך רש"י והרא"ש והר"ן נקטו שקורא נקיבה חייב לרבנן. ועיין ש"ך [סקי"ג] וביאור הגר"א [סקי"ג] ובדברי המודות [סק"ה].

8. הרמב"ם [ה"ט] כתב היו האפרוחין מפריחין שאין צריכין לאמם או ביצים מוזרות אינו חייב

שאינם ממנה נקראת "אם" או לא. ובכסף משנה תמה למה לא חילק וכתב שבקורא נקיבה חייב בודאי, שהרי למסקנא טהור וטהור בכל המינים לא נפשט, אך בקורא חייב וכפירוש רש"י שבנקבה מודו רבנן.

וצידד שהרמב"ם פירש שהדחיה היא רק לפי רבי אליעזר שמחייב בקורא בין זכר ובין נקיבה, ולרבנן גם קורא נקיבה בכלל הספק אם חייבת בשילוח על מין אחר. ותמהו המחנה אפרים והגרעק"א שהרי בסמוך הוכיחה הגמרא שרבנן מודים כקורא נקיבה שחייב בשילוח. וכן נקט הרי"טב"א שלמסקנא הספק רק בשאר מיני. וראה עוד בסמוך.

וברובצת על אפרחים שאינם מינה, דן המנחת חנוך שאין חיוב שילוח, כיון שאין נחשבת כאם אלא לגבי ביצים שמחממתן ומולידה מהן אפרוחים, וכן דקדק מלשון הגמרא והרמב"ם שנקטו דוקא ביצים ולא הזכירו אפרוחים.

7. הרי"ף השמיט מימרות אלו של רבי אלעזר, ותמה הרא"ש שבשלמא לישנא בתרא שעוסקת בדעת רבי אליעזר אינה להלכה, אך למה השמיט את המימרא של לישנא קמא שחידשה כי רבנן מחייבים בקורא נקיבה.

שירחיקו את הענפים זה מזה, נופלת עליהם [על האפרוחים], חייב לשלח. ואם לאו, פטור.

מיתבי: היתה יושבת ביניהן, בין האפרוחין בקן, פטור מלשלח משום שצריך שתהא "רובצת על האפרוחים" ולא ביניהם.

היתה יושבת על גביהן, חייב לשלח.

היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח.

מאי לאו, על גביהן, דומיא דביניהן. מה ביניהן מדובר באופן דנגעה בהו, ואף על פי כן פטור, אף על גביהן, מדובר דווקא באופן דנגעה בהו.

ומשמע, אבל יושבת בין רובדי אילן שאינה נוגעת בהן, פטור?

מתרצת הגמרא: לא, באמת יתכן שגם ביושבת בין רובדי אילן חייבת בשילוח, וכך הוא הלימוד:

על גביהן, דומיא דביניהן: מה ביניהן, דלא נגעה עליהו מלמעלה, אלא רק מן הצד, אף על גביהן, דלא נגעה עליהו. והיינו רובדי אילן שאינה נוגעת בהן מלמעלה.

שנאמר "והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים", וכך הוא נדרש: מה אפרוחים בני קיימא הם, אף ביצים דווקא בני קיימא. יצאו מוזרות שאינן בני קיימא, שאין יוצא מהן אפרוח. ועוד דרשו מפסוק זה: מה הביצים, צריכין לאמן, אף האפרוחין דווקא בצריכין לאמן. יצאו מפריהן, שאין צריכין לאמן.

גמרא:

תנו רבנן: נאמר "רובצת", ודרשו: דווקא רובצת ולא מעופפת.

יכול, אפילו כנפיה נוגעות בקן יהא פטור?

תלמוד לומר: "רובצת".

מאי תלמודא? מה ההוכחה ממשמעות הכתוב "רובצת" שאם היו כנפיה נוגעות בקן חייב?

מבאר הגמרא: מדלא כתיב "יושבת". משמע שגם אם אינה יושבת ממש, אלא כנפיה נוגעות בקן, נחשבת כרובצת, וחייב.

אמר רב יחודה אמר רב: אם היתה האם יושבת בין שני רובדי אילן מעל הקן, רואים, כל שאם תשמט מענפי האילן על ידי

לשלח. היו אפרוחין טריפות הרי אלו כביצים מוזרות ופטור מלשלח. והעיר הב"ח שהרי בגמרא למדו [קמא א] ביצים מוזרות מאפרוחי טריפה שנאמר בהם תקח לך ולא לכלביך, ואיך נקט הרמב"ם להיפך שאפרוחים נלמד מביצים. וביאר בחזון יחזקאל [י ב] שהרמב"ם בא לבאר למה לא שייך באפרוחים טריפות "תקח לך" מצד הביצים שיצאו מהן, ואין דינם כאם

היושבת על ביצים שכבר אינם ראוים לאכילה אך יהיו ראוים לאפרוח, ולכך דימה דין אפרוחי טריפה לביצים מוזרות לומר שגם אפרוחי טריפה אין יוצא מהן ביצים, כי אין טריפה מטלת ביצים. והוכיח מכך שביצי טריפה יש בהן חובת שילוח כיון שראויין לצאת מהן אפרוחים ושייך בהן "תקח לך" וראה בעמוד א' הערה 7.

וראה תוס' לעיל [ס"ד א] שכתבו שמהכתוב

לימא מסייע ליה לרב מבריייתא: היתה יושבת ביניהן, פטור מלשלח. על גביהן, חייב לשלח.

היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח.

מאי לאו, על גביהן דומיא דביניהן.

מה ביניהן, דלא נגעה עליהו מלמעלה, אף על גביהן, דלא נגעה עליהו מלמעלה. והיינו בין רובדי אילן, וראיה לרב!

ודחתה הגמרא: לא. באמת יתכן שהיושבת בין רובדי אילן פטורה משילוח, וכך הוא הלימוד: על גביהן דומיא דביניהן. מה ביניהן, דנגעה בהו, אף על גביהן, דווקא דנגעה בהו. אבל בין רובדי אילן שלא נגעה בהו כלל, פטור.

מקשה הגמרא: אי הכי, ארקתני סיפא: היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן, פטור.

ומוכיחה הגמרא: הכי נמו מסתברא. דאי סלקא דעתך בין רובדי אילן פטור, אדתני: היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח, ליתני: היתה יושבת בין רובדי אילן פטור מלשלח, אף על גב שהיא יושבת במקומה, ונדע בכל שכן שעל מעופפת פטור, כי אינה יושבת כלל!

דוחה הגמרא: אין מכך כל ראייה. כי מעופפת איצטריך ליה, להשמיענו דאפילו שכנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח. וזה אי אפשר ללמוד מיושבת בין רובדי אילן, כי היא אינה נוגעת בקן כלל.

אך מקשה הגמרא על הבריייתא: והאנן תנן במשנתנו: בזמן שכנפיה נוגעות בקן, חייב לשלח. ואילו בבריייתא אמרו שמעופפת אפילו כנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח?!

אמר רבי ירמיה: כי קתני מתניתא, בנוגע מן הצד. אבל אם נוגעת מלמעלה, חייב לשלח⁽⁹⁾.

איכא דאמרי:

שחייב אם נוגעות מן הצד, ותמה הכסף משנה שהרי רבי ירמיה העמיד את המשנה באופן שנוגע מן הצד ופטור משילוח, וכן כתב הרמב"ם [בהט"ו] שאם היתה יושבת ביניהם ואינה נוגעת בהן פטור מלשלח, וכן אם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו פטור מלשלח. והר"ן תמה מאידך שהרי בין זה שנוגעת מן הצד פטור מצינו דוקא במעופפת ולא ביושבת ביניהם.

ובלחם משנה כתב שהרמב"ם בא ליישב את קושית תוס' [בד"ה מה] ולכן פירש שהגמרא הוכיחה שאי אפשר לומר ש"עליהם" כ"ביניהם" פירושו שלא נוגעת מעליהן אלא מן הצד, כי

"תקח לך" בשלוח הקן למדו להיתר ביצים לאכילה, ואין בהם איסור של אבר מן החי, ומשמע שאם היה בהן איסור לא היה מועיל מה שיכולים לצאת מהן אפרוחים להחשב כ"תקח לך", וצריך לומר שגם אם אי אפשר לגדל אפרוחים נחשב "תקח לך" שהרי ביצים מוזרות התמעטו רק מהקש לאפרוחים, ובהכרח שמותרים באכילה, ורק בכיצי טריפה הוצרך לטעם שמגדלין אפרוחים.

9. הרמב"ם [היי"ג] כתב היתה מעופפת אם כנפיה נוגעין בקן חייב לשלח ואם לא היו נוגעין פטור מלשלח. והטור כתב "והרמב"ם כתב